

Ifjúság szakmai rendszerek

Minden megművelésre váró paradigma, minden szakma akkor formálhat jogot az önállóságra, ha képesek vagyunk meghatározni mik azok a feladatok, amelyeket a szegmens ellát (el kellene lásson), s ezt milyen pénzügyi és humán infrastruktúra szolgálja ki (jelen esetben a pénzügyi infrastruktúrába tartozónak tekintjük a tárgyiasult jószágokat, pl. az ingatlanokat, és humán infrastruktúrába tartozónak tekintjük ezek nem tárgyiasult megfelelőjét, pl. az intézményeket).

I. Feladatrendszerek

Az ún. feladatrendszerek hivatottak lefedni azt a tevékenységterületet, amely az adott területet, jelen esetben az ifjúságügyet jellemzik és amely más területre nem vonatkoztatható (hiszen ettől lesz önálló egy tevékenységterület, ettől lehet elvárni, hogy mással nem helyettesíthető entitásként fogja fel önmagát).

Elsősorban szükséges meghatározni, hogy az adott területen mit tekintünk közösségi feladatnak (közfeladatnak), és mit nem (ez még nem jelenti feltétlenül azt, hogy ha egy tevékenységet közfeladatként értelmezünk, akkor azt az államnak is kell ellátni közvetlenül).

A hatályos szabályozás szerint közfeladatot törvény és önkormányzati rendelet állapíthat meg. Az Áht. 9. §-a alapján az állami feladatok tartalmát és követelményeit külön (ún. ágazati) törvények írják elő. „Az állami feladatok ellátása részben vagy egészben költségvetési szervek által történik, vagy azok ellátásának pénzügyi fedezete részben vagy egészben, közvetlenül vagy közvetve kerül biztosításra.” Tehát állami feladat az, amiről ágazati törvény ezt kimondja,

és/vagy amelyre a költségvetési törvényben támogatás kerül biztosításra.

I.1. Ifjúsági közfeladatok ma

Magyarországon – bár az elmúlt évek során több kezdeményezés is született mind kormányzati, mind civil részről – nincs önálló és átfogó, az ifjúsági közfeladatokat szabályozó törvény. Ez nem jelenti azt azonban, hogy ne lennének olyan jogszabályok, melyek alapjául és háttérül szolgálnak az állam ifjúsági feladatainak ellátásához. Az ifjúság életkori sajátosságaiból adódóan valamennyi szakpolitikában megjelenik, ezért gyakorlatilag valamennyi ágazatra vonatkozó szabályozás hatással van az ifjúságot is érintő feladatok ellátására. A különböző ágazati szabályozók mellett (közoktatás, felsőoktatás, szociális ügyek stb., amelyeket jelen esetben nem tekintünk a szűken vett ifjúsági szakma részének) számos, kifejezetten az ifjúságügyre vonatkozó jogszabály is fellelhető.

Ezek közül is első helyen áll az 1949. évi XX. törvény (Alkotmány), melynek két rendelkezése teremt alapot a létező, de bővíthető ágazati szabályozásra. A 16.§ mondja ki azt az elvet, miszerint: „A Magyar Köztársaság különös gondot fordít az ifjúság létebiztonságára, oktatására és nevelésére, illetve védelmezi az ifjúság érdekeit.” Ezt kiegészíti az Alkotmány 67.§-a, amely szerint „A Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges. A szülőket megilleti az a jog, hogy a gyermeküknek adandó

nevelést megválasszák. A családok és az ifjúság helyzetével és védelmével kapcsolatos állami feladatokat külön rendelkezések tartalmazzák.”

Ugyanakkor az Alkotmány felhatalmazást ad olyan, ma még nem létező jogi szabályozás megalkotására is, mint például az ifjúsági érdekvédelem ügye. A rendszerváltást megelőzően az 1971. évi IV. törvény szólt az ifjúságról, mely egészen 1999-ig hatályban volt (maga a törvény szövege tökéletes lenyomata volt a korábbi rendszernek, és sok esetben a gyerekek, a serdülők, a fiatalok politikai, ideológiai nevelésére helyezte a hangsúlyt).

Az 1995. évi LXIV., a Gyermekek és Ifjúság Alapról, a Nemzeti Gyermekek és Ifjúsági Közalapítványról, valamint az ifjúsággal összefüggő egyes állami feladatok ellátásának szervezeti rendjéről szóló törvény szerint (az *Ifjúsági és Sportminisztérium, illetve jogutódjainak feladatai* 7. §) az alábbi ifjúsági feladatok a tárca által látandók el:

- a) ellátja a gyermekeket és fiatalokat (a továbbiakban: ifjúság) érintő kérdésekben a kormányzati programok összehangolásának feladatait;
- b) biztosítja a fiatalok képviselőinek részvételét az ifjúságot közvetlenül érintő kormányzati döntések előkészítésében;
- c) rendszeres kapcsolatot tart az országos hatáskörű szervekkel, közhasznú szervezetekkel, társadalmi szervezetekkel, közalapítványokkal és alapítványokkal, szakmai műhelyekkel, a települési, valamint a területi önkormányzatokkal, önkormányzati társulásokkal;
- d) ellátja a Kormány képviselőit a nemzetközi kormányközi ifjúsági kapcsolatokban;
- e) gondoskodik az ifjúság társadalmi helyzetének változásait követő ifjúsági információs rendszer működtetéséről, az ifjúság helyzetről szóló elemzések és jelentések elkészítéséről és ezek nyilvánosságra hozataláról;
- f) a Kormány nevében ellátja a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló

1991. évi LXIV. törvényben foglaltak végrehajtásának összehangolásával és ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat;

- g) az ifjúsági korosztályok öntevékenységének támogatása, a települési és területi önkormányzatok ifjúsági munkájának ösztönzése és segítése;
- h) támogatást, valamint tanácsadási, képzési és információs szolgáltatást nyújt az ifjúsági szervezeteknek, valamint az ifjúságnak segítséget nyújtó szervezeteknek, intézményeknek;
- i) ösztönzi és támogatja az ifjúság számára kiírt pályázatokon a (2) bekezdésben megjelölt szervezetek és intézmények részvételét;
- j) infrastrukturális eszközök használatának biztosításával segítséget nyújt a szervezetek és intézmények ifjúsági programjainak megvalósulásához.

A nem kormányzati, de állam által ellátandó közfeladatok (amelyek jelenleg a megyei és helyi önkormányzatokhoz vannak telepítve) jogszabály szerint az alábbiak: az 1990. évi LXV. Önkormányzatokról szóló törvény szerint a települési önkormányzatok feladata a gyermek- és ifjúsági feladatokról való gondoskodás (bár ezt a törvény nem sorolja a kötelezően ellátandó feladatok közé, és tartalmi meghatározást sem ad). A megyei önkormányzatok esetében ugyan kötelező feladatként jelenik meg a gyermek- és ifjúsági jogok érvényesítésével kapcsolatos feladatellátás, de ez az egyetlen ifjúsági kötelezettség.

I.2. Az ifjúsági közfeladat-kataszter

A 2229/2006. (XII. 20.) Korm. határozat alapján felmérésre kerültek az ellátott közfeladatok. A feladat- és hatáskörükbe tartozó valamennyi, a közszeztort érintő tevékenységet, feladatot és funkciót az ún. feladatkataszterbe rendezték (elérhető a www.allamreform.hu címen). A kataszterben megadták minden közfeladat esetében a feladat nevét, tartalmát és a feladat létét indokoló jogszabályi hivatkozást és/vagy költségvetési sort.

Ennek megfelelően ma az ifjúsági feladatkataszter az alábbiak szerint néz ki:

Gyermek- és ifjúsági feladatok

Gyermek és ifjúsági turizmus fejlesztése
Ifjúsági turisztikai fejlesztési feladatok
Zánkai Gyermek és Ifjúsági Centrum működtetése

Országos szintű komplex ifjúságpolitikai feladatok

Gyermek- és Ifjúsági Alapprogram működtetése

Országos Ifjúsági Szolgálat működtetése (Mobilitás)

Képzésekkel kapcsolatos feladatok

Partnerségi és párbeszédrendszerek fejlesztése

A helyi ifjúsági munka támogatása, fejlesztése
A helyi önkormányzatok gyermek és ifjúsági feladatai ellátásának támogatása

A szabadidő hasznos eltöltéséhez szükséges feltételek javítása

Látjuk, hogy ez utóbbi felsorolás közel sem vág egybe sem az Alkotmánybéli, sem a tárca számára definiált, sem az önkormányzati feladatokkal, sőt semmilyen szakmai struktúrába nem illeszthető. Tegyük hozzá továbbá, hogy miután az ifjúságügy tartalmazza a gyerekek, serdülők és fiatalok korcsoportjaival való foglalkozást ezért a gyermek- és ifjúságügy idejétmúlt és hibás terminológia.

A fenti – bőven nem teljes – áttekintésből is látszik, hogy ma Magyarországon az ifjúsági közfeladatoknak nincs egyértelmű, egységes és átfogó meghatározása és a különböző szakterületek között összhangot mutató szabályozása. Hovatovább a feladatkataszter készítői is pusztán számba vették a mai feladatokat, odáig nem jutottak el, hogy valamifajta kívánatos állapotot, célrendszert állítsanak fel.

1.3. Lehetséges feladatstruktúra

Az alábbiakban igyekszünk javaslatot tenni egyfajta feladatstruktúrára (egy feladat közfeladat-

ként történő megjelölése már messzemenően szakmapolitikai és nem kutatói feladat).

A Nemzeti Ifjúsági Stratégia (tervezete) ún. tág stratégia, azaz nem a szakmán keresztül közelíti meg az ifjúsági korosztályokat, hanem a teljes tevékenységterképet igyekszik áttekinteni, három ún. horizontális céllal kiegészítve (1. ábra):

1. Gyermekvállalás, család
2. Önálló egzisztencia
3. Esélyegyenlőség, szolidaritás
4. Tanulás és környezete
5. Kulturális értékteremtés, kultúráközvetítés
6. Tudatosság és társadalmi integráció
7. Civil társadalom.
8. Erőforrások és feltételek
9. Ifjúságügy, ifjúsági szakma, ifjúsági munka

A horizontális célok pedig:

1. Az esélyegyenlőség elősegítése
2. A magyarság és az európaiság megélése
3. Az élhető környezet megteremtése

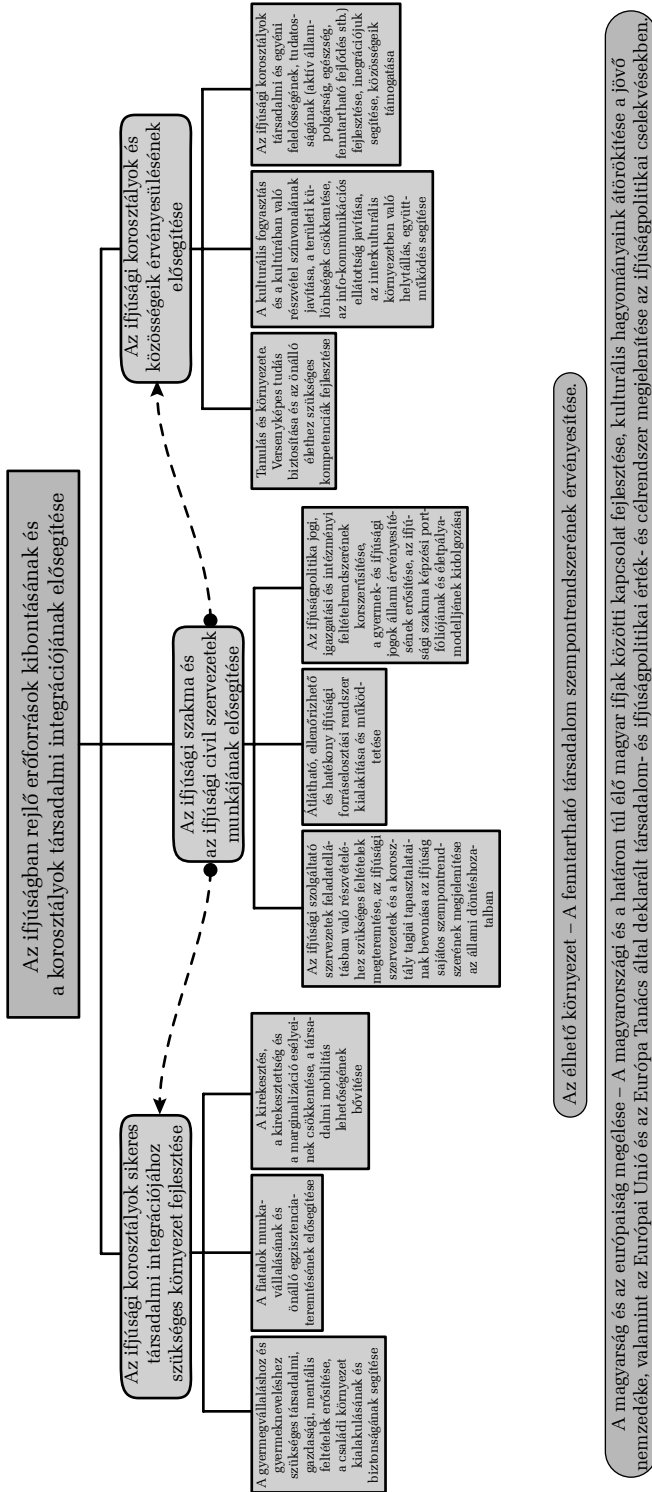
A Stratégia (vertikális) céljainak utolsó három pontja mutatja meg a szakmai területeket. Ezek egy ún. szűk stratégiaaként is értelmezhetők¹.

1.4. A feladatok típusai

Ezen 9 területről, az ezekből következő kb 100 feladatról (lásd: NIS) kellene a szakmának és a politikumnak eldönteni közfeladat mivoltukat, illetve azok ellátóit, javaslatunk szerint az alábbi struktúra szerint:

1. Közfeladat
 - 1.1 Állam által közvetlenül ellátandó
 - 1.1.1. Országontúlnyúló feladatok (nemzeti, európai, nemzetközi feladatok)
 - 1.1.2. Országos feladatok
 - 1.1.3 Regionális feladatok
 - 1.1.4. Kistérségi feladatok
 - 1.1.5 Lokális feladatok
 2. Közhasznú (de nem állam által közvetlen ellátandó) feladatok

1. ábra – A Nemzeti Ifjúsági Stratégia célrendszere

Az elérhető környezet – A fenntartható társadalom szempontrendszerének érvényesítése.

A magyarság és az európaiság megélése – A magyarországi és a határon túl élő magyar ifjak közötti kapcsolat fejlesztése, kulturális hagyományaink átörökítése a jövő nemzedéke, valamint az Európai Unió és az Európa Tanács által deklarált társadalom- és ifjúságpolitikai érték- és célszisztem megjelenítése az ifjúságpolitikai cselekvésekben.

Az esélyegyenlőség elősegítése – Ifjúsági csoportok és ifjak kirekesztettségének és kiszorodásának megakadályozása.

3. Magáncélú feladatok

3.1. Profitorientáltan ellátható

3.2 Profitorientáltan nem ellátható (nem közhasznú) feladat

Mindezek kapcsán a politikumnak-szakmán-civileknek azt is szükséges lenne mihamarabb végiggondolni, hogy

- a) Milyen feladatokat tekintenek közfeladatok és melyeket nem?
- b) A közfeladatnak tekintett feladatokat, hogyan kívánják jogszabályban és költségvetésben legitimálni (hiszen egy feladat attól lesz közfeladat, hogy jogilag és anyagilag is garantált az állami szerepvállalás, lásd: korábban).
- c) A közfeladatok közül melyeket célszerű ellátni pályázati, illetve melyeket fejlesztési módszerrel?
- d) Hogyan kívánják biztosítani a feladat végrehajtásához szükséges emberi és pénzügyi feltételeket?
- e) A nem közfeladatok tekintetében hogyan segítik a közhasznú tevékenységek végrehajtását?

II. Humán rendszerek – Az ifjúságügy alkotói

Ha a probléma-lehetőség kissé elcsépelet tengelyén próbáljuk meg elhelyezni az ifjúságügyet, akkor a humán rendszereknek van szociális szektorba tartozó része, s (főleg a reszocializációs helyzetben) beletartoznak a gyermekjóléti², családsegítő rendszerek is. Alább a fejlesztő/pedagógiai oldalt, a harmadlagos szocializációs terepen aktív humán erőforrást tekintjük át. Három szegmenst mutatunk be:

- a szakértői,
- a civil
- az állami szeletét a szakmának.

II.1. A szakértői szelet

Összességében az ifjúságügyben szorosan érintettek száma kb. 5000–6000 fő. Mintegy 500

szakmában maradó ifjúságsegítő, szakértő, 500 hallgató, 100 további ifjúsági referens, 500 ifjúságügyben országos vagy helyi hivatali döntéshozó, 500 helyi politikus, 150 kutató, 150 oktató, 2000 civil szervezeti vezető, 500 gyermek és ifjúsági házakban foglalkoztatott munkatárs, 500 teleházas-ifjúsági klubos (nem számolva a szociális szegmenssel, azaz gyerekvédelmi rendszerben dolgozókkal-családsegítő központokkal, továbbá nem számolva a tágabb ifjúság-szakmai területen dolgozókkal, azaz a közösségfejlesztőkkel-művelődésszervezőkkel, a formális oktatási rendszer szakértőivel, a határterületek szakértőivel: az egészségügyben, a fogyatékosügyben, bűnmegelőzésben érintettekkel) tevékenykedik a szegmensben. Összevetésképp az ötmillió Finnországban csak az államilag fizetett (nem ideértve a civil szervezetek által finanszírozott) terepen dolgozó ifjúságsegítők száma is több, mint 3000 fő.

Kiemelt fontosságú, hogy az ifjúságügy elérje a „kritikus humán tömeget”, azt az erőforráskoncentrációt, ami hozzásegít ahhoz, hogy ez a szakma Magyarországon is nagykorúvá váljon. Így igyekszünk számba venni mindazon követelményeket, amelyek túlnyomó többségének megléte szükséges ahhoz, hogy egy adott tevékenységet úzók önálló szakmaként tekinthesse-nek magukra:

a) Önálló terület, legalább kialakulóban lévő modellekkel és módszerekkel, saját eszközök és formák: ez gyakorlatilag megvalósult, a terület rendelkezik összefoglaló elméleti munkával, módszertani gyűjteménnyel, szöveggyűjteményekkel, sajátos elméleti keretekkel.

b) Egyetem, kutatói háttér és hálózat: ez a terület meglehetősen felemás. Bár létezik némi kutatói hálózat, de az egyetemi háttér gyenge, a területen alig egy-két fokozattal rendelkező kutató van, habilitált oktató pedig egy sem, a fokozat nélküli intézetvezetőket pedig a tudományos közélet okkal nem veszi komolyan. Fő profilját tekintve ifjúságkutatással foglalkozik a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézetben mű-

ködő Gyermekek- és Ifjúságkutatási Főosztály, az Európai Ifjúsági Kutató-, Szervezetfejlesztő és Kommunikációs Központ (EIKKA) Szegeden, az Excenter Kutatóközpont Budapesten, az Echo Survey Székesfehérváron, a Szocio-Gráf Pécsen, a Diódata, és a Socioscope Budapesten. Emellett néhány egyetemen, tudományos intézetben foglalkoznak még ifjúságkutatással. Az egyetemekről (pl. Corvinus Egyetem Társadalomtudományi Kar Szociológiai és Szociálpolitikai Tanszék, Debreceni Egyetem, ELTE Társadalomtudományi Kar Szociológiai Intézete, PTE, Szegedi Tudomány Egyetem, Semmelweis Egyetem) elsősorban a szociológiai, pszichológiai, magatartástudományi tanszékek ifjúsággal kapcsolatos kutatásai jutnak el a szakmai nyilvánossághoz. Emellett a Magyar Tudományos Akadémia különböző kutatóintézetei (politikatudományi, pszichológiai, szociológiai) és állami fenntartású (önállóan vagy egy-egy minisztérium háttérintézményeként működő) kutatóintézetek (elsősorban a Felsőoktatási Kutatóintézet, az Országos Közoktatási Intézet, Országos Kriminológiai Intézet) végeznek többek között ifjúsági témájú kutatásokat. Piaci közvélemény-kutató intézetek közül többben (pl. Századvég, Tárki, Gallup, Szonda-Ipsos, GfK Hungária, NRC) végeznek ifjúságot érintő közvélemény-kutatásokat. Bár vannak a Magyar Szociológiai Társaságnak és a Magyar Pszichológiai Társaságnak ifjúságszociológiával, -pszichológiával foglalkozó szekciói, de ezek közös felületei pusztán a szakmai konferenciákon jelennek meg, a különböző kutatói iskolák közötti egyeztetéseknek gyakorlatilag nincsenek fórumai. A politikai döntéshozók és a kutatók közti kétoldalú kapcsolatra is kevés és esetleges, nem intézményesített példát találunk. Még kevesebb a vizsgált korosztályok és a kutatók közötti kapcsolat, leginkább a média által közvetített eredmények jutnak el az érintettekhez. Mindamelllett a civil szféra is alig tud kapcsolódni a kutatásokhoz.

c) Irodalom, publikációs felületek: e területen inkább a kereslet (hiánya) okoz problémát, mind

a felületek, mind a tanulmányok magas színvonalúak. Évente kb. 50 publikáció jelenik meg, kb. 5–10 könyvvel, mintegy féltucat intézmény gondozásában.

d) Formális képzés tekintetében felemásan rendezett az ügy. Az önállósodás csak megindult, az ifjúságsegítő szakképzés és az ifjúsági szakértő posztgraduális képzés folyik, a további fejlődés záloga, ha a formális képzés kiterjedne a teljes vertikumra (graduális képzés, doktori képzés, felnőttképzés). Jelenleg ifjúságsegítő középfokú szakképzés az alábbi helyeken folyik: Eötvös József Főiskola Baja, ELTE, Kaposvári Egyetem, Miskolci Egyetem (Sárospatak), Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Kecskeméti Főiskola, Pécsi Tudományegyetem Szekszárd, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Eszterházy Károly Főiskola Eger, Pécsi Tudományegyetem (Pécs), Nyíregyházi Főiskola, Schola Europa Iskola (Pázmány Péter Egyetem), Berzsenyi Dániel Főiskola Szombathely. Posztgraduális ifjúsági szakértő képzés pedig a Pécsi Tudományegyetemen történik.

e) Munkalehetőség a szakterületen: ez az egyik legnagyobb adóssága ma az ifjúságügynek. Az évente végző többszáz ifjúságsegítő, ifjúsági szakértő kb. harmada tud csak elhelyezkedni a választott szakmájában. Ezen mindenképpen kormányzati, önkormányzati és civil eszközökkel kell segíteni (pl. kistérségi ifjúsági referenci hálózat).

f) Cél-feladatháló-stratégia-cselekvési terv: A Nemzeti Ifjúsági Stratégia esetleges megszületésével és az ebből következő cselekvési tervvel a feladatrendszer komoly tisztázódási folyamaton mehet keresztül.

g) Szabályozó jogi környezet: az ifjúsági (közfeladatokról és szolgáltatórendszerrel szóló) törvény hiánya és 10 éves ígérek ellenére az ifjúsági terület csak részben és inkoherens módon szabályozott. Ez a másik olyan terület, amelynek

rendezetlensége nagyban akadályozza a szakma önállóságát.

h) Forrásrendszer: a szolgáltató-rendszer finanszírozása és a fejlesztési források gyakorlatilag alig léteznek, a nem állami források pedig egyelőre még csak kisebb szerepet játszanak. (lásd alább)

i) Nemzetközi illeszkedés: Ebben korántsem egyenletes az ifjúsági szektor, főként az állami szervek beágyazottak, elsősorban a mindenkor illetékes minisztérium, illetve a Mobilitás az, amely a nemzetközi ifjúsági közéletben többirányú kapcsolatokat tart fent. A civil szervezeteknek pusztán az elitje rendelkezik komolyabb nemzetközi kötődéssel, pl. a meghatározó szervezetek tagjai a rájuk jellemző európai tagsággal (politikai szervezetek a politikai család európai ifjúsági hálózata, szakmai szervezetek a szakmai hálózati együttműködés). Külön alcsoportot képeznek azok a szervezetek, amelyek maguk is nemzetközi hálózatok magyarországi tagszervezetei. Az ifjúsági ernyőszervezetek nemzetközi felületét (European Youth Forum) a Gyermek és Ifjúsági Konferencia látja el.

Másfelől a serdülők-fiatalok maguk is vállalkozhatnak nemzetközi ifjúsági munkára. Az Európai Önkéntes Szolgálat (EVS) keretében mód van arra, hogy más európai szervezetnél lássanak el néhány hónapos önkéntes munkát. Bár az ifjúsági szervezetek a többi civil szervezethez képest továbbra is jelentős hátrányban vannak a külföldi pályázatok terén, a 2000–2005 közötti időszakban alig emelkedett a külföldi pályázatokon sikeresen részt vevő szervezetek száma, valamint az elnyert összeg – amely a civil szervezetek körében a legalacsonyabb – sem változott érdemben.

j) Civil illeszkedés: A szektor alapvetően a civil szervezetek, civil közösségek által meghatározott. Bár európai összevetésben van mit fejlődni, a civil szervezeti beágyazottság jónak tekinthető. (lásd alább)

k) Társadalmi beágyazottság: Az ifjúságügy társadalmi beágyazottsága gyenge, kevesen ismerik a területet, s kevesen vannak azok, akik képesek megismertetni másokkal. Mindaddig, amíg a 2006-os Szabadság téri zavargásokat vagy a tanárveréseket nem ifjúsági problémaként kezelik (s ezzel egyre távolabb kerül a társadalom annak megoldásától), s amíg a Zuschlag-ügyet³ annak tekintik (ahelyett, hogy megértenék: ha ellopnak a Zeneakadémiáról egy zongorát, az nem a kultúrafinanszírozás problémája, hanem egyszerű bűnügy), addig az ifjúságügy társadalmi beágyazottsága korántsem mondható megfelelőnek.

l) Szakmai műhelyek, think-tankek: Nem tekinthető egészségesnek, hogy az állam bizonyos szervei magukat nevezik ki a szakma középpontjának, ahelyett, hogy katalizálnák minél több műhely létrejöttét, működését. Ennek ellenére a terület nem áll rosszul a műhelyek terén.⁴ Ilyen átfogó, a teljes ifjúságügyet lefedő, valamint tényleges és szakmai munkát végző think-tanknek tekinthető a Mobilitás és az Ifjúságsszakmai Társaság (ISZT). További országos jelentőségű együttműködések az ifjúsági referensek hálózata, a közösségfejlesztők együttműködései, az ifjúsági képzők és a Kompas képzők hálózata, az ifjúsági információs és tanácsadó irodák hálózata, s sokan mások, akik egy-egy szakterület, speciális ifjúsági szegmens mentén végzik – részben szellemi műhelyként is tevékenységüket.

m) Konferenciák, találkozók: E területen az ifjúsági szakma gyakorlatilag hézagmentes hálót alkot. A kiemelt ifjúsági rendezvények közé 10 program (ebből 7 többnapos) tartozik: Mindengyerek konferencia, Gyermek és ifjúsági önkormányzatok országos találkozója, Település és Ifjúsága Konferencia, Ifjúsági turizmus és természetjárás szeminárium, Nem-formális tanulás és ifjúsági munka szimpózium, Magyar Ifjúsági Konferencia, Ifjúsági Szakma Országos Találkozója (ISZOT), Európai ifjúságkutatók találkozója, Mobilitás ifjúsági hét, Szakmai program,

kitüntetési ünnepség és gyerekbuli a gyermeki jogok világnapja alkalmából.

n) Társszakmák és határterületek elismerése: Ahhoz, hogy egy terület önállóan létezzen, szükséges, hogy más szakmák ne tekintsék saját „felségterületüknek” azt, elismerjék a szakmai autonómiát. Ebben az ifjúságügynek van még mit tennie. Jelen esetben társszakmaként vehető számba a gyerekvédelmi és családsegítő rendszer, a közösségfejlesztés-művelődésszervezés, a formális oktatási rendszer, és határterületként az egészségügy, a fogyatékosügy, a bűnmegelőzés, a pszichológia stb.

o) Elismerési rendszer és személyek: Nincs kidolgozott elismerési rendszer, egyedül a miniszeri szintű Magyar Ifjúságért Díj foglalkozik specifikusan e területtel (a régebbi kitüntetések, pl. Ezüst toll-díj, megszűntek), elismert kormányzattól független díjazás nem létezik. Kormányzati szinten kitüntetett ifjúsági szakember nem ismert. A szakma önállósodása óta úgy tűnik kevés idő telt még el, hogy a terület kidolgozza magából véleményvezéreit, elismert személyiségeit.

II.2. Az állami szeptet

A valaha volt helyettes államtitkárság (kb 20 fővel) ma egy 6 fős osztállyá vált a Szociális és Munkaügyi Minisztérium Esélyegyenlőségi Szakállamtitkárságán, hermetikusan elválasztva a gyerekvédelmi főosztálytól és a civil feladatokat ellátó főosztálytól. Ezt egészíti ki a Szociális és Munkaügyi Intézetben működő ifjúságkutatási csoport 3+3 fővel, illetve a Foglalkoztatási és Szociális Hivatalon belül kb. 55 fővel és 9 (ebből 7 régiós) telephellyel működő Mobilitás – Országos Ifjúsági Szolgálattal. Ugyanakkor várat magára a régiós rendszer kistérségi továbbépítése (véltetőleg minden önkormányzathoz felesleges és pazarló lenne ifjúsági referens telepítése, ugyanakkor a kistérségek, városok, megyei jogú városok és fővárosi kerületek szintjén szükséges lenne az ifjúsági feladatokat ellátó humán erő-

forrásra, összesen kb. 250 főre. Ez segítené az elhelyezkedési probléma megoldását is).

II.3. A civil szeptet

A bejegyzett mintegy 65 000 civil szervezetből (2005-ben 61 239-ből 56 694 működő) 20 000 alapítvány 29 000 egyesület, 7000 egyéb szervezeti formában működött. Körülbelül 25 000 nem közhasznú, 27 000 közhasznú, és 4000 kiemelkedően közhasznú volt. Összesen 88%-uknak volt pénzforgalmuk, s 21 000 szervezet részesült a személyi jövedelemadó felajánlott 1%-ából (8,5 milliárd forint értékben, továbbá 2,1 milliárd forint a kiemelt költségvetési előirányzatokra ment). Kb. 70%-uk adja le évente a statisztikai jelentést (39 000), és kb. 13 000 szervezet pályázott állami forrásokra (NCA, NKA, GYIA stb.).

A civil szektor ifjúsági szegmense⁵ (ifjúsági közösségek, értük tevékenykedők stb.) mintegy 2000 szervezetre tehető (ICNPO elemzése szerint 2061 2005-ben), azaz az 50-60 ezer szervezet mintegy 3-4%-a sorolható (többek közt) ifjúsági célúnak. Ebből 1007 alapítvány (50 közalapítvány) és 1004 egyesület tekinthető a szegmenshez tartozónak, közhasznúság szerinti megoszlásuk: 670 nem közhasznú, 1207 közhasznú és 174 kiemelkedően közhasznú szervezet. Az ifjúsági szervezetek 91%-ának volt bevétele (1872-nek, 2005), amelynek összege 14 milliárd forint volt, a bevétellel rendelkezők közül egy szervezetre 7,5 millió forint jutott (állami támogatás 35%, magán 43%, alapszervezetek és gazdálkodás 21%, egyéb 1%, míg a teljes civil spektrumban állami támogatás 41%, magán 13%, gazdálkodási és alapszervezeti 45%, egyéb 1%). Az ifjúsági civil szolgáltató szervezetek költségvetése – azok jellegének összetettségéből adódóan jelentősen eltérő. A minimum és a maximum értékek között nagy a különbség, az átlag 2005-2006-ban 16 millió Ft volt. A minimum értékek 1,5-2 millió Ft-ot jelentenek.

A többi forráslehetőség közül kiemelkedik az Európai Unió pályázatok aránya (ami a szervezetek forrásainak kb. 25%-át jelenti), de a magas

szórás miatt elmondható, hogy ezekhez a forrásokhoz a szervezetek szűk köre jut hozzá sikeresen, esetleg ismétlődő módon.

Összesen 1074 szervezet kapott ifjúsági területen 1%-ot, ami a területen 303 milliós bevétel jelentett (2005), míg a teljes civil szektorban 7150 millió forint volt az 1%-os bevétel.

Külön kiemelésre érdemes, amikor maguk az érintettek legitimálják – választási eljárás során – közösségeiket. A 3200 települési önkormányzat esetében 80-nál működik valamilyen módon ifjúsági önkormányzat. A kistérségi önkormányzatok szintjén ifjúsági önkormányzatról, így a velük való együttműködésükről nem beszélhetünk.

III. Pénzügyi rendszerek

Forrásrendszerek tekintetében különbséget kell tennünk állami, európai és magánforrások között. Meglévő és fenntartást igénylő entitások, és fejlesztési feladatok

1. Állami

1.1 Szakmai- fejlesztési

1.2 Civil

1.2.1 Normatív

1.2.2 Címzett/céltámogatás – fejlesztési források

1.2.4 Pályázatos

1.2.3.1 Működést finanszírozó

1.2.3.2 Projektfinanszírozó

2. Európai források

3. Nem állami

Közvetlen adófizetői

Üzleti szféra

III.1. Állami források

Az állami források közül elméletben megkülönböztetünk szakmai-fejlesztési és civil célokat szolgáló forrásokat (az állam saját magára költött ún. igazgatási költségeken túl). A kettő között az alapvető különbség az, hogy míg a civil forrásoknál a meghatározó döntés a pályázati

téma megtalálása (pl. játszótér-építés) és az arra jelentkezők egy részének finanszírozása, a szakmai-fejlesztési feladatok jellemzően egy végrehajtóval rendelkeznek (nyilván erőforrás-pazarlás lenne két vagy tizenkét Nemzeti Ifjúsági Stratégiát letenni az asztalra). Szükséges tehát olyan fejlesztési források meghatározása, ahol nem több szolgáltató egymástól függetlenül hajt végre az állam által preferált feladatokat, hanem egy szolgáltató garantált módon (minőség, idő stb.) állít elő egy terméket vagy nyújt szolgáltatást (és érdemes lenne ezen feladatok kapcsán a közbeszerzési szabályokat alkalmazni).

A civil források jellemzően pályázatos formában dőlnek el (működést vagy projektet támogatva), bár elméletben kívánatos lenne a normatív finanszírozás bevezetése is bizonyos területeken, ugyanis az automatizmusok kiküszöbölnék a pályázati döntéshozatal lassúságát, esetlegességét.⁶ A pályázatok lehetnek működést támogató pályázatok (ahol ugyanúgy lehetséges komoly szűrőfeltételeket állítani, pl. közhasznúság), ez esetben a pályázató elismeri magát a közösséget is, és lehetnek projektfinanszírozó pályázatok, ahol a pályázó szervezet egy feladat végrehajtására ajánkozik. Miután itt többnyire állami (azaz adó-) forrunkról beszélünk, szükséges az átláthatóság (transzparencia) követelményeinek való megfelelés, amihez az IMF (Nemzetközi valutaalap) Transzparenciakódexe szerint egyértelmű felelőségek (szerepek), nyílt költségvetés (előkészítés, végrehajtás, beszámolás) és információk (hozzáférhető és szavatoltan sértetlenek) kellenek. A hozzáférhető információk jelen esetben azt jelentik, hogy minden nyilvános a kivételek meghatározásával (és nem fordítva), az adatok kereshető, műveletvégzésre alkalmas adatbázisba vannak szervezve (annak garanciájával, hogy egy-egy információmorzsa nem a világháló két egymástól távol eső és eldugott zugába vagy egy harmadik, akár egy elcsúsztatott kormányhivatali raktár sarkába kerül, és garantált a hozzáférés feltétele).

Alább azon forrásokat vesszük sorra, amelyeket a hazai ifjúsági szektor körébe tartozó feladatok, ifjúsági célokat szolgáló szervezetek,

intézmények, valamint a nemzetközi ifjúsági programok finanszírozására lehet fordítani 2009-ben. A Magyar Köztársaság ifjúsági költségvetése a hat évvel ezelőttinek körülbelül nominálértéken is ötödére csökkent. A NIS szerint 2,7 millió ember tartozik az érintett korosztályokba, ami 320 forintot jelent évente érintett személyenként (nem számolva a szervezetekkel, intézményekkel.) Sőt ha a két intézményfinanszírozást levesszük, a megmaradt nem egész 532 millió forint fejenként 200 forint alá csökken.

Fejezeti kezelésű előirányzatok megnevezés	Költségvetés 2009, millió Ft
Zánkai Gyermekek és Ifjúsági Centrum Kht.	294,8
Budapesti Európai Ifjúsági Központ fejlesztése	38,8
Magyar Ifjúsági Konferencia és MIK ÁB	16,9
Gyermekek és ifjúsági célú pályázatok	228,9
Gyermekek és ifjúsági szakmafejlesztési feladatok	86,1
Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram támogatása	200
Összesen	865,5

A nem központi költségvetési forrásokról elégtelen az információ, de a tapasztalat azt mutatja, hogy túl nagy forrásmennyiség nem áll rendelkezésre.

Összevetésképp egyes európai országok ifjúsági (központi) költségvetése az oldal alján található táblázat szerint alakul.

III.2. Az Európai Unió forrásai

A meghirdetett uniós pályázatok többségén ugyan részt vehettek a civil szervezetek is, de a források megszerzéséért a civil szervezeteknek gyakran a piaci vállalkozásokkal és az állami intézményekkel is kellett versenyezniük, s csak egészen elvétve akadtak olyan pályázatok, amelyek kizárólag civilek vehettek részt.

A 2006 áprilisáig kiosztott 644 milliárd Ft-nak több mint egyharmadát osztották szét olyan pályázatokon, amelyek a nonprofit szervezeteket eleve kizárták a jogosultak köréből, a teljes összeg cca. 50 százalékára adhattak be civil szervezetek pályázatokat. További 84 milliárd Ft a pályázat által preferált szolgáltatási területeken működő közhasznú társaságok számára volt csak hozzáférhető (amely jogi forma 2009. január

Ország	Millió EUR	Létszám (millió)	1 lakosra jutó EUR
Ausztria (további regionális összegekkel)	8,5	8,3	1,02
Dánia (a Dán Ifjúsági Tanács költségvetése)	15,4	5,4	2,85
Észtország	4,15	1,4	2,96
Finnország (a teljes állami költségvetés 0.1%-a)	39	5,2	7,50
Franciaország	126,3	60,0	2,10
Görögország	13,7	11,0	1,25
Írország (Az Ifjúsági Munka Fejlesztésére nevű 4 éves programhoz rendelt források)	37 (74)	4,0	1,85
Németország (regionális és helyi szinten további források).	224+105	82,6	3,98
Olaszország	130	57,3	2,27
Portugália (további regionális és helyi költségvetési támogatás)	30	10,4	2,90
Románia (további regionális szintű költségvetés: 14,5 millió EUR.)	6,3	21,8	0,95
Svédország (további regionális és helyi finanszírozás)	20,5	8,9	2,30
Szlovákia	3,3	5,4	0,61
Magyarország (2009)	2,47	10,1	0,33

elsejétől meg is szűnt). Valójában a civil szervezeteknek az összes forrás kb. tizedét, 66 milliárd Ft-ot sikerült megszerezniük (az állam saját magát finanszírozta kb. 60%-ban, s 30% jutott a cégeknek). Az említett 10% kb. fele (forrás és szervezet szerint is) az ún. HEFOP-pályázaton keresztül jutott a civileknek.

Átlagosan egy szervezet két pályázatot nyert, de a szórás itt meglehetősen nagy. A nyertesek kétharmada „egypályázatos” szervezet, hatodik két nyertes pályázattal büszkélkedhet, s kb. 10%-uk nyert három vagy több pályázatot.

Az operatív programok általában a stabil infrastruktúrával és személyi háttérrel rendelkező intézményesülő vagy már intézményesült nonprofit szervezeteknek kedveznek. A pályázatokban megkövetelt önrész, a megvalósítani kívánt programok kidolgozottsága, az utófinanszírozás és a szervezetek nyilvántartási, ellenőrzési, minőségbiztosítási rendszere mind leküzdhetetlen akadályt jelentenek a legtöbb civil számára.

Az uniós pályázatok egyik leggyakrabban említett problémája az indokolatlan bonyolultság és a bürokratikus szabályok sokasága (felesleges dokumentumok, az állam számára rendelkezésre álló anyagok ismételt bekérése stb.). További probléma, hogy a szabályokat a kiíró következmények nélkül sértheti meg (elsősorban időkereteket lépve túl), sokszor előre nem tervezhető súlyos likviditási problémákat, néha egyenesen megszűnés közeli helyzetet okozva ezzel a támogatottnak. Miközben a szervezeteket a határidők szigorú betartására kötelezik, a pályázatok oldalán megengedett (sőt, mindennapos gyakorlat) a döntési és jóváhagyási folyamat elhúzódása, az értesítések, szerződéskötések csúszása és a késedelmes utalás. Ugyancsak hiányzik a tartalmi monitoring, semmilyen ifjúság szakmai elemzés nem készült a pályázatok és pályázati rendszerek beválásáról sem.

III.3. Magánforrások

III.3.1. Az adó 1%-ból származó civil bevételek

A személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlása több mint 10 éves múltra tekint vissza. 2007-ben 3,5 millió fő ajánlott fel pénzt, bár az érvénytelen nyilatkozatok mintegy félmilliárd forintot vontak ki a rendszerből.⁷ A teljes civil szektorban a szervezetek 3%-ának jutott 1 millió forint feletti összeg (s tíz szervezet 50 milliónál is többet kapott).

A személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlásából származó források a szervezetek költségvetésének 4%-át teszik ki, de ehhez a szervezeteknek szintén csak szűk köre jut hozzá, és az így beérkező bevételek valóban a legkisebb hányadát teszik ki a szervezetek költségvetésének. A civil szervezetek esetében sokszor megállapítható az, hogy az 1%-os felajánlásokkal befolyt összeg éppen az ezzel kapcsolatos hirdetési és egyéb adminisztrációs költségeket fedezi. Ugyanakkor minden felajánlott forint tulajdonképpen duplán hasznosul, hiszen 6,8 milliárdos értékhatárig (2007-ben) az összeg a Nemzeti Civil Alapprogramban még egyszer megjelenik.

III.3.2. A vállalati adományozás kultúrája Magyarországon

Bár Magyarországon a társadalmi felelősségvállalás tematizáló szerepet tölt be, a vállalkozások nagyobb része egyáltalán nem szokott adományozni, vagy mert nincs ehhez forrása, vagy mert nem alakult ki ennek szervezeten belüli kultúrája. Kisebbségben találunk adományozásra példát, de erről átfogó statisztika nem áll rendelkezésre (mi több a támogatásra vonatkozó információkat a vállalatok általában bizalmas információként kezelik). Az adományozás szerepe és célja a cégek életében általában még nem tisztázott. Még a nagyvállalatok között is nagyon kevés társaságnak van kidolgozott koncepciója, tudatos stratégiája és akcióterve a társadalmi felelősségvállalás terén. Az adományok

mintegy 80%-a pénzbeli, sokkal kevésbé jellemző a természetbeni, szolgáltatáson keresztül vagy időbeli támogatás.

Jegyzetek

1. *Az Ifjúságügy – ifjúsági szakma, ifjúsági munka* c. könyv struktúrájának továbbgondolása szerint az alábbi szűk szakmai területek határozhatóak meg: Ifjúsági munka – az ifjúságsegítés területei

1. Nem-formális, informális tanulás
2. Személyes ifjúságsegítés – Kortárs és felnőtt segítség, coaching, információ és tanácsadás
3. Közösségfejlesztés
4. Részvétel, bevonódás, demokrácia, emberi jogok – a helyi ifjúsági munka
5. Érdekérvényesítés – konfliktuskezelés, képviselet, döntéshozatal, lobbizás
6. Mobilitás és interkulturális tanulás
7. Önkéntesség és önszerveződés segítése – Civil ifjúsági munka
8. Ifjúsági projektmenedzsment
9. Kreativitás és önkifejezés
10. Megelőzés
11. Ifjúsági szolgáltatások – a rendszeres és a folyamatos együttléltélményére alapuló ifjúsági területek (klubok és táborok)
12. Virtuális ifjúsági munka

Ifjúsági szakma – az ifjúsági munka háttere, az azt támogató rendszerek

1. Ifjúságsszakmai rendszerek (feladat, humán és pénzügyi rendszerek)
 2. Jogi és igazgatási ismeretek, önkormányzatiság
 3. Az ifjúsági munka tervezése és értékelése – stratégia, cselekvési terv, monitoring
 4. Az ifjúsági korosztályok és rendszerek megértése, megismerése – kutatás, felmérés, elemzés
 5. Nemzetközi ifjúsági világ – Európai és nemzetközi rendszerek ismerete
 6. A civil ifjúsági szektor
 7. Az üzleti és az ifjúsági szektor
2. A Parlament 1997-ben fogadta el a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló XXXI. törvényt, amely tulajdonképpen az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének magyar törvényi rendszerbe

ültetése. Fő célja a gyerek családban történő nevelkedése, de részben pénzbeli, természetbeni és gyermekjóléti alapellátásokon keresztül igyekszik kezelni a veszélyeztetettséget, részben a gyermekvédelmi szakellátáson keresztül a valamilyen okból családban nem nevelhető gyermekeknek igyekszik pótolni a családot (nevelőszülők, gyermekotthonok). A gyermekvédelem rendszere gyakorlatilag háromszintű:

I. Pénzbeli ellátások

- a. Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény: ingyenes étkezés, ingyen tankönyv való jogosultság. Ez a kedvezmény mintegy 500 ezer gyermeket érintett 2006-ban. A kedvezményre jogosultak továbbá évente két alkalommal a családi pótlékon túl 5-5 ezer Ft pénzbeli támogatásra is jogosultak.
- b. Kiegészítő gyermekvédelmi támogatás: a gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek nyugdíjas gyámja jogosult a nyugdíjminimum 22%-ára, ezen túlmenően évente két alkalommal 7500 Ft-ra. A támogatás mintegy 2 ezer gyermeket érint.
- c. Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás: arra szolgál, ha a gyermeket gondozó család időszakosan létfenntartási problémába kerül. Pénzügyi formájában 200 ezer, természetbeni formájában (tankönyv, tanszer, élelmiszer) kb. 100 ezer gyerek jut hozzá évente.
- d. Gyermektartásdíj állam általi megelőlegezése: annak pótlására szolgál, ha a tartásdíj fizetésére köteles szülő nem tudja fizetni a tartásdíjat. Évente 10 000 gyerek részesül ebben.
- e. Otthonteremtési támogatás: az átmeneti vagy tartós nevelésből (nevelőszülőtől, gyermekotthonból) kikerült fiatal felnőtt lakáshoz jutásának elősegítésére szolgál. 2006-ban ezer fő részesült támogatásban mintegy 1 millió Ft/fő összegben.
- f. Gyermekétkeztetés és tankönyvtámogatás: az intézményi étkezési díj 50%-át kell biztosítani a legalább 3 gyerekes családoknak, a tartósan beteg, fogyatékos gyermekeknek és, valamint a gyermekvédelmi kedvezményben részesülőknek, sőt egyedül jellelleggel, de eddig minden évben átvállalta az állam a nyári gyermekétkeztetés

költségeit. A három- és többgyermekes családban élő, a tartósan beteg, fogyatékos vagy egyedülálló szülő által nevelt, továbbá a rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülő 1–13. évfolyamon tanulók és szakképzésben részesülők jogosultak ingyenes tankönyvellátásra.

- g. Babakötvény: 2006-tól minden megszülető gyermek babakötvényre jogosult, amely alapján meghatározott összegű állami támogatást kap. Minden gyermek számára, születése évében az állam 40 ezer forintot utal a számlára, illetve a rászorultak esetében 7 és 14 éves korukban további 42-42 ezer forintot.

II. A gyermekjóléti alapellátások – A gyermekjóléti alapellátások a települési önkormányzatok kötelezően ellátandó feladatai

- h. Gyermekjóléti szolgáltatás: az ország településeinek 98%-ában működik valamilyen formában 1600 szervezeti egységben. A szolgáltatást 130 000 gyerek vette eddig igénybe. 40 000 fő feletti településeken kötelező a gyermekjóléti szolgálat alapfeladatain túl biztosítani kell az utcai-lakótelepi szociális munkát, a kórházi szociális munkát, az ún. a készenléti szolgálatot, valamint a kapcsolattartási ügyeletet is. 2006-ban 35 gyermekjóléti központ működött.
- i. Gyermek napközbeni ellátása: a gyerekek nappali felügyeletét, gondozását, nevelését, foglalkoztatását és étkeztetését kell megszervezni, formái: a bölcsőde, a családi napközi, a házi gyermekfelügyelet, illetve az ún. alternatív napközbeni ellátások. 2006-ban 540 bölcsődébe kb. 30 000 gyermek járt (a 3 év alatti gyermekek kb. 8%-a). A 10 ezer lakosságszám feletti településen kötelező bölcsődék működésére. A bölcsődék alternatívájaként létrehozható ellátási formák a családi napközi és a házi gyermekfelügyelet. 80 családi napköziben közel 1100 gyermek napközbeni ellátását biztosították. Házi gyermekfelügyelet 200 gyermeket lát el, jelenleg 43 szolgáltató működik. Alternatív napközbeni ellátást elsősorban civil szervezetek játszótérházakban, játéktárakban stb. biztosítják

- j. Gyermek átmeneti gondozása: a szülő gyermeke ellátását akadályozó problémájának idejére biztosítják a gyermeknek a lakhatást és ellátást. A 20 ezernél nagyobb lélekszámú településen gyermekek átmeneti otthonát, a 30 ezernél nagyobb lélekszámú településen családok átmeneti otthonát kell működtetni, az ennél kisebb települések helyettes szülővel kell megoldani a problémát. Helyettes szülők összesen mintegy 500 férőhelyen tudnak gyermekeket fogadni, 30 gyermekek átmeneti otthona működik mintegy 660 férőhellyel, és 107 családok átmeneti otthona 2700 férőhellyel.

Az azonnali intézkedést igénylő gyámhatósági ügyek (védelembe vétel, ideiglenes hatályú elhelyezés) is – bár inkább szakellátási feladatok – de idetartoznak.

III. Gyermekvédelmi szakellátás – A megyei, megyei jogú városi önkormányzat feladata a gyermekvédelmi szakellátás biztosítása, elsősorban a gyámhivatalokon keresztül. Különösen ilyen feladatok:

- k. A területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás (gyermekvédelmi szakértői bizottság, hivatásos gyámi hálózat, nevelőszülői hálózat, családgondozás, utógondozás).
- l. Az otthonot nyújtó ellátás.
- m. A különleges és speciális ellátás (nevelőszülő, gyermekotthon). A nevelőszülői hálózatot a megyei önkormányzatokon túl civil szervezetek is működtetik, kb. 5000 nevelőszülőnél nevelkedik 9000 gyermek.
- n. Az utógondozás, utógondozói ellátás.
- o. Gyámsági és gondnoksági ügyek.
- p. Családba fogadás.
- q. Örökbefogadás.
- r. A javítóintézetek és speciális gyermekotthonok: A javítóintézetek többnyire a fiatalok bünelkövetők intézete, a speciális gyermekotthonokba vettek a speciális (pszichésen problémás, disszociális gyerekek)/különleges ellátást (tartósan beteg, fogyatékos gyermekek) igénylő gyermekek kerülnek elhelyezésre.

Az elsőfokú gyámhatóság – a segélyeken kívül – 400 ezer határozatot hozott a gyermekek és a gondnokoltak érdekeinek védelmében. A 281 gyám-

hatóságon 4200 ügyintéző dolgozik. A Központi Hatósági feladatokat a Szociális és Munkaügyi Minisztérium látja el.

2006-ban a statisztikák 210 ezer veszélyeztetett és 19 ezer védelembe vett gyerekkel számoltak. A gyermekvédelmi törvény hatályba lépése óta összességében csökkent a veszélyeztetett gyermekek száma, ami az anyagi okokból veszélyeztetettek számának a csökkenése miatt következett be, ugyanakkor nőtt a környezeti okokból, illetve a magatartási okokból veszélyeztetettként nyilvántartottak száma. (Környezeti: 50 ezer fő, magatartási: 40 ezer fő, anyagi: 111 ezer fő, egészségi ok miatt: 9 ezer fő; összesen 91 ezer érintett családban.) Továbbá mintegy 40 ezer gyerek volt érintett bántalmazásban (testi 3 ezer, szexuális 300, érzelmi 6500), és elhanyagolásban (testi 14,5 ezer, érzelmi 12 ezer). Az ellátórendszer sokak számára még nem elérhető (főleg a kistelepeken élőknek). A gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek elhelyezési aránya (gyermekotthon vs. nevelőszülő) 20 év alatt 25%-ról 53%-ra nőtt a nevelőszülők javára.

- 3 2007-ben az ifjúsági civil szegmens, de talán az egész civil szektor leginkább médiaképes eseménye az úgynevezett Zuschlag-ügy volt, zárójelbe téve ezzel az év legfontosabb szakmai innovációját. A fél MSZP-vezérkart is érintetté tevő volt helyettes államtitkári vallomással lavinaszerűen elindult és a média vezető hírei közé kerülő csalássorozat jól rávilágít – a szektor által egyébként jó ideje folyamatosan jelzett – pártfinanszírozás elégtelen-

ségére, valamint a civil és a politikai szervezetek közti határvonal elmosódottságára.

- 4 A szakmai tevékenységeket megközelíthetjük a tudástermelés oldaláról is, azaz hogy hogyan lesz az ifjúsági szakmában egy információs szükségletből szakmai tudás. Az információs szükségletből (kutatási ötletből) tulajdonképpen három(féle) markánsan különböző állomáson keresztül jut el az ember a tudás hasznosulásáig:
 - a) az információs szükséglet kielégítése (legyen ez kvalitatív, kvantitatív, adatfelvétele, secondary vagy bármilyen más tág értelmű kutatás);
 - b) az adatok tudássá formálása (kontextualizálás, adatértelmezés, környezetbe helyezés, „think tanke”, adathól tudássá formálás), ami sok esetben megegyezik, sok esetben különbözők megvalósulási helyében a kutató entitástól;
 - c) a tudás közzététele (nyilvánosságra hozatal, felhasználás), amely ismét csak háromféle lehet: publikációs felületek, konferenciák-találkozók és adattárak.
- 5 A civil ifjúsági szervezeti világ azért is unikális, mert, amivel foglalkozik, időben behatárolt. Környezet- vagy jogvédő lehet az ember egész életében, ifjúsági szervezet tagja azonban nem feltétlen.
- 6 A harmadik (ezzel tulajdonképpen pandant) lehetőség a címzett vagy céltámogatás. Ez esetben nem egy feladatot jelöl ki a forrásgazda, nem egy célt határoz meg, hanem egy szervezetet kedvezményez.
- 7 Az érvénytelenség főképp három okra vezethető vissza: az adó meg nem fizetése, több kedvezményezett megjelölése, illetve az aláírás hiánya.

